

Wandeltochten 9, 15 en 25 km “Op Borchtocht”

Drie wandeltochten in de omgeving van Marum

Coendersborch

Uitgezet en georganiseerd door de Stichting Oranjecomité en
Bevrijdingsfeesten Marum

Overzichtsk kaartjes

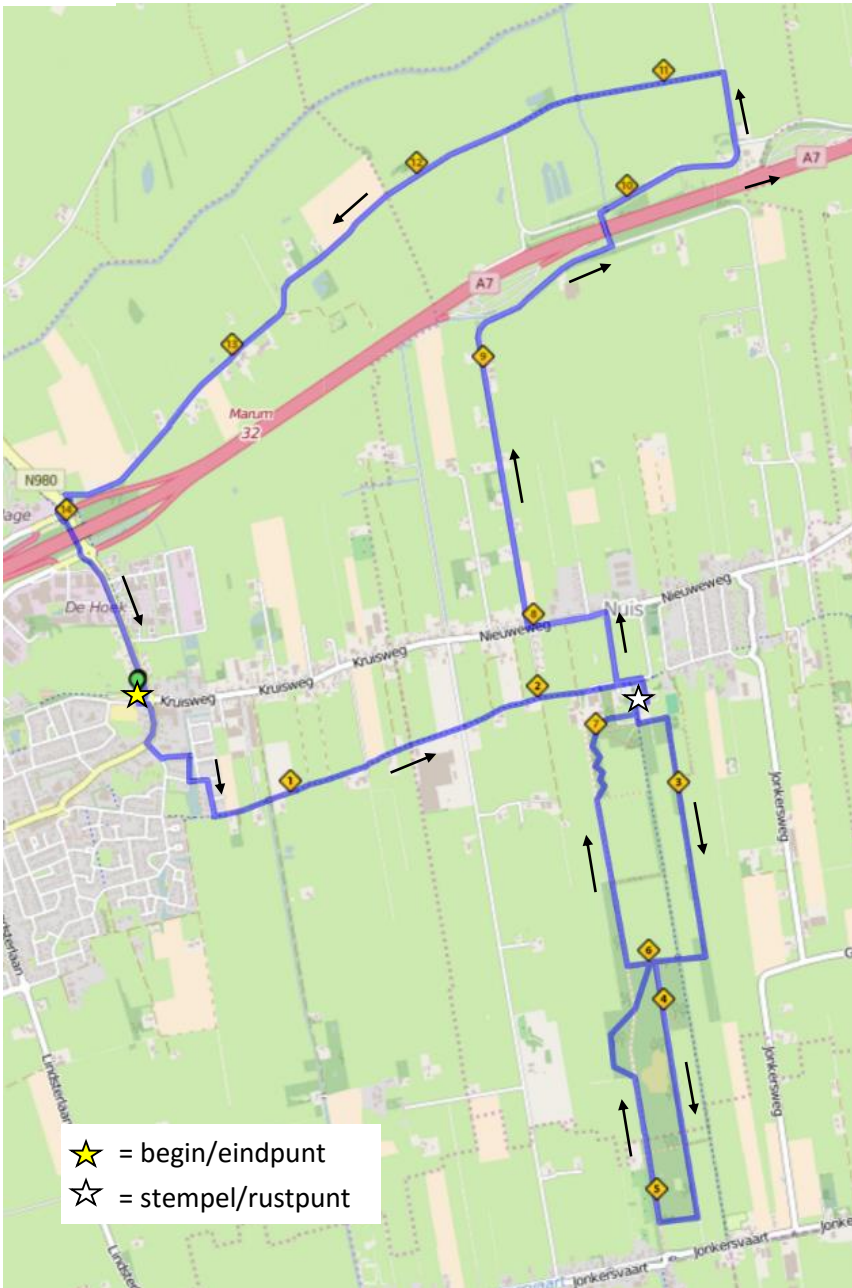
9 km

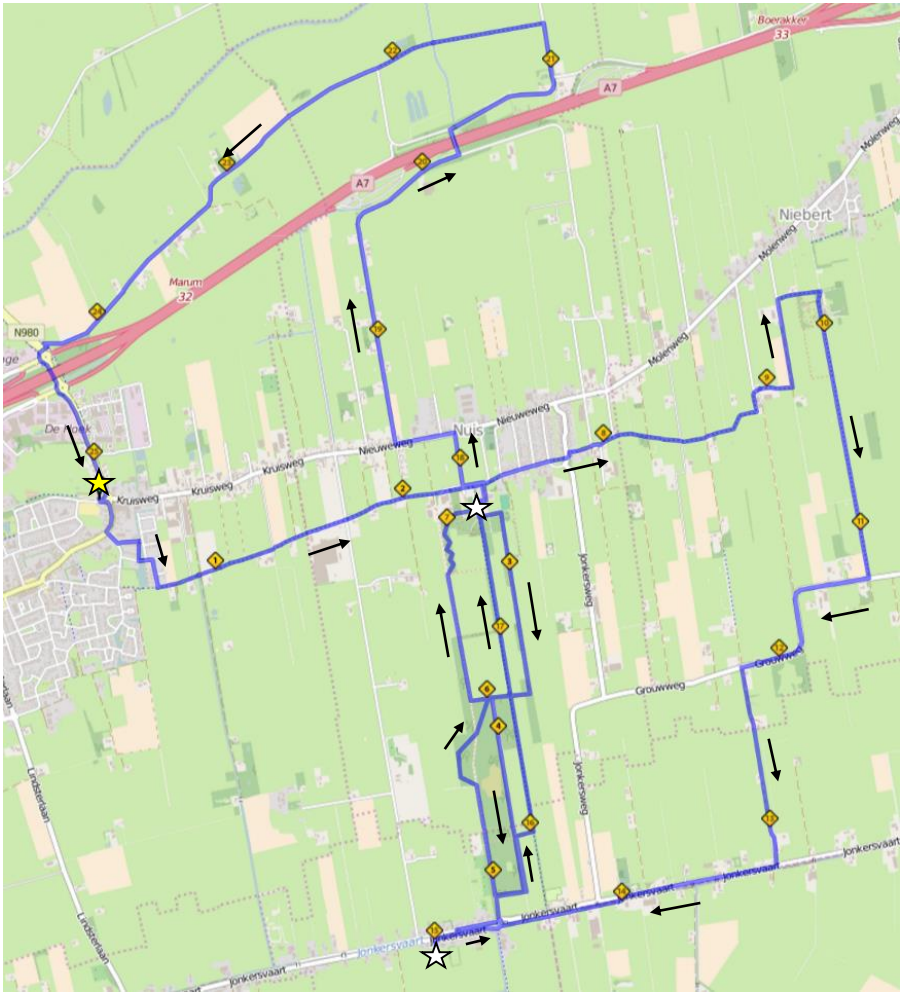
★ = begin/eindpunt

☆ = stempel/rustpunt

15 km

25 km

- ★ = begin/eindpunt
- ☆ = stempel/rustpunt

*Wees voorzichtig bij het oversteken van wegen,
houd u aan de verkeersregels. U loopt op eigen risico.*

Route 9 km (oranje pijlen met rode band volgen)

- 1 Start vanaf Horeca Centrum Heerlijkheid en linksaf richting rotonde
- 2 Bij rotonde rechtsaf en Wendtsteinweg volgen
- 3 1^e weg linksaf (Alberdaweg)
- 4 1^e weg linksaf (Cohnsheem)
- 5 Voor brug en naast huis met nr. 15 rechtsaf
- 6 Houten pad langs huis volgen en linksaf over brug
- 7 Na brug 1^e weg rechtsaf (Grietmansweg)
- 8 Einde weg op zandpad linksaf (Malijksepad)
- 9 Over bruggetje recht door (ri fietsroute 9)
- 10 Door klaphekje en pad blijven volgen, Malijksepad wordt Oudeweg
- 11 Asfaltweg oversteken en Oudeweg blijven volgen tot stempelpost en rustpunt bij Museum 't Rieuw
- 12 Na stempelpost rechtsaf over parkeerplaats en bij smal pad linksaf (fietsknooppunt 9)
- 13 Bij ingang van de Coendersborch rechtsaf en over de oprijlaan lopen
- 14 Einde oprijlaan linksaf
- 15 2^e weg rechtsaf (Mienscheer), LET OP bij het oversteken
- 16 1^e weg linksaf en over viaduct van de A7 gaan
- 17 Na viaduct linksaf en Mienscheer vervolgen
- 18 Einde weg linksaf (Turfweg). Turfweg wordt Hamrik, volgen tot einde
- 19 Bij fietsknooppunt 98 linksaf, 1^e fietspad rechtsaf, weg oversteken en linksaf
- 20 Weg oversteken en onder viaduct van de A7 door gaan
- 21 Weg oversteken en fietspad blijven volgen tot finish bij Horeca Centrum Heerlijkheid

Route 15 km (oranje pijlen met witte band volgen)

- 1 Start vanaf Horeca Centrum Heerlijkheid en linksaf richting rotonde
- 2 Bij rotonde rechtsaf en Wendtsteinweg volgen
- 3 1^e weg linksaf (Alberdaweg)
- 4 1^e weg linksaf (Cohnsheem)
- 5 Voor brug en naast huis met nr. 15 rechtsaf
- 6 Houten pad langs huis volgen en linksaf over brug
- 7 Na brug 1^e weg rechtsaf (Grietmansweg)
- 8 Einde weg op zandpad linksaf (Malijksepad)

- 9 Over bruggetje rechtdoor (ri fietsroute 9)
- 10 Door klaphekje en pad blijven volgen, Malijksepad wordt Oudeweg
- 11 Asfaltweg oversteken en Oudeweg blijven volgen tot stempelpost en rustpunt bij Museum 't Rieuw
- 12 Na stempelpost parkeerplaats oversteken, over bruggetje gaan en daarna linksaf slaan
- 13 1^e pad linksaf en dit pad blijven volgen
- 14 Op kruispunt van zandpaden rechtdoor gaan
- 15 1^e pad na brede sloot (= Veenwijk of Borgswiekje) linksaf en pad langs "wiekje"/brede sloot blijven volgen. Door klaphekjes(2*) en langs bord met beschrijving heideterrein
- 16 Bij kruispunt van zandpaden rechtdoor
- 17 Einde pad rechtsaf (bij pad naar rechts: rechtdoor gaan)
- 18 Bij kruispunt van zandwegen linksaf (=1^e pad naar links), links aanhouden en pad langs bankje volgen (niet het weiland ingaan)
- 19 Zandpad blijven volgen door het bos
- 20 Bij kruising met een breed zandpad deze oversteken en pad door bos volgen
- 21 Einde pad linksaf en daarna einde zandpad rechtsaf (pad naar rechts met klaphekje negeren)
- 22 Pad volgen tot klaphekje (schuin rechtsvoor), door klaphekje gaan en pad volgen door bos en door nog 2 klaphekjes (zijpaden negeren)
- 23 Einde pad rechtsaf en achter de muziekkoepeel langs en voor de 2^e keer naar de stempelpost en rustpunt bij Museum 't Rieuw
- 24 Na stempelpost rechtsaf over parkeerplaats en bij smal pad linksaf (fietsknooppunt 9)
- 25 Bij ingang van de Coendersborch rechtsaf en over de oprijlaan lopen
- 26 Einde oprijlaan linksaf
- 27 2^e weg rechtsaf (Mienscheer), LET OP bij het oversteken
- 28 1^e weg linksaf en over viaduct van de A7 gaan
- 29 Na viaduct rechtsaf en Lietsweg volgen
- 30 Eerste weg linksaf (Turfweg). Turfweg wordt Hamrik, volgen tot einde
- 31 Bij fietsknooppunt 98 linksaf, 1^e fietspad rechtsaf, weg oversteken en linksaf
- 32 Weg oversteken en onder viaduct van de A7 door gaan
- 33 Weg oversteken en fietspad blijven volgen tot finish bij Horeca Centrum Heerlijkheid.

Route 25 km (oranje pijlen met blauwe band volgen)

- 1 Start vanaf Horeca Centrum Heerlijkheid en linksaf richting rotonde
- 2 Bij rotonde rechtsaf en Wendtsteinweg volgen
- 3 1^e weg linksaf (Alberdaweg)
- 4 1^e weg linksaf (Cohnsheem)
- 5 Voor brug en naast huis met nr. 15 rechtsaf
- 6 Houten pad langs huis volgen en linksaf over brug
- 7 Na brug 1^e weg rechtsaf (Grietmansweg)
- 8 Einde weg op zandpad linksaf (Malijksepapad)
- 9 Over bruggetje recht door (ri fietsroute 9)
- 10 Door klaphekje en pad blijven volgen, Malijksepapad wordt Oudeweg
- 11 Asfaltweg oversteken en Oudeweg blijven volgen tot stempel post en rustpunt bij Museum 't Rieuw
- 12 Na stempel post parkeerplaats oversteken, over bruggetje gaan en daarna linksaf slaan
- 13 1^e pad linksaf en dit pad blijven volgen
- 14 Op kruispunt van zandpaden recht door gaan.
- 15 1^e pad na brede sloot (= Veenwijk of Borgswiekje) linksaf en pad langs "wiekje"/brede sloot blijven volgen. Door klaphekjes(2*) en langs bord met beschrijving heideterrein
- 16 Bij kruispunt van zandpaden recht door
- 17 Einde pad rechtsaf (bij pad naar rechts: recht door gaan)
- 18 Bij kruispunt van zandwegen linksaf (=1^e pad naar links), links aanhouden en pad langs bankje volgen (niet het weiland ingaan)
- 19 Zandpad blijven volgen door het bos
- 20 Bij kruising met een breed zandpad deze oversteken en pad door bos volgen
- 21 Einde pad linksaf en daarna einde zandpad rechtsaf (pad naar rechts met klaphekje negeren)
- 22 Pad volgen tot klaphekje (schuin rechtsvoor), door klaphekje gaan, pad volgen door bos en door nog 2 klaphekjes (zijpaden negeren)
- 23 Einde pad rechtsaf en achter de muziekkoepeel langs en voor de 2^e keer naar de stempel post en rustpunt bij Museum 't Rieuw
- 24 Na stempel post rechtsaf over de parkeerplaats en bij pad rechtsaf (=Oudeweg) volgen.
- 25 Bij fietsknooppunt 9, richting fietsroute 11 volgen ook op klinkerweg
- 26 Van Teijenslaan oversteken en fietspad volgen

- 27 Klinkerweg oversteken en Oudeweg blijven volgen (zandpaden en asfaltpad oversteken en door klaphekjes gaan)
- 28 Oudeweg wordt 't Pad en dit blijven volgen
- 29 Bij T-splitsing Linksaf en 't Pad blijven volgen
- 30 Na drempels Rechtsaf en 't Pad blijven volgen
- 31 Langs Museum 't Steenhuis en bij T-splitsing rechtsaf (richting fietsroute 8)
- 32 Einde zandpad rechtsaf (bij fietsknooppunt 8). Carolieweg wordt Grouweg
- 33 Bij huisnr. 13 linksaf en pad volgen (met toestemming van de eigenaar). *Aanwijzingen op het bord volgen en hier is het verboden voor honden;* Door draaihekje gaan en pad langs sloot volgen
- 34 Einde pad rechtsaf en bij begraafplaats weg oversteken en over brug. Na brug rechtsaf
- 35 Weg langs de Jonkersvaart blijven volgen tot aan school 't Jonkertje
- 36 Na stempelpost bij school schoolplein verlaten en rechtsaf voor de vaart
- 37 Bij 1^e brug linksaf over de brug en na de brug rechtsaf
- 38 Bij brede brug aan de rechterzijde, linksaf het pad volgen richting P Coendersbos
- 39 1^e pad rechtsaf (na weiland) pad blijven volgen tot kruising met zandwegen
- 40 Op kruispunt rechtsaf en einde pad linksaf. Dit pad blijven volgen tot 3^e stempelpost en rustpunt bij 't Rieuw
- 41 Na stempelpost rechtsaf over parkeerplaats en bij smal pad linksaf (fietsknooppunt 9)
- 42 Bij ingang van de Coendersborch rechtsaf en over de oprijlaan lopen
- 43 Einde oprijlaan linksaf
- 44 2^e weg rechtsaf (Mienscheer), LET OP bij het oversteken
- 45 1^e weg linksaf en over viaduct van de A7 gaan
- 46 Na viaduct rechtsaf en Lietsweg volgen
- 47 Eerste weg linksaf (Turfweg). Turfweg wordt Hamrik, volgen tot einde
- 48 Bij fietsknooppunt 98 linksaf, 1^e fietspad rechtsaf, weg oversteken en linksaf
- 49 Weg oversteken en onder viaduct van de A7 door gaan
- 50 Weg oversteken en fietspad blijven volgen tot finish bij Horeca Centrum Heerlijkheid

Coendersborch

Aan de zuidkant van het dorp Nuis ligt de Coendersborch die in 1813 is gebouwd op de plaats waar eerder de Fossemaborg stond. De Fossema's waren invloedrijk in Nuis en omgeving. Omstreeks 1520 kocht Wigbold van Ewsum uit Middelstum land in Vredewold (gemeenten Leek en Marum) en bouwde de borg Ni Noord. Er ontstond een eeuwen durende strijd om geld, aanzien en macht. Dit leidde tot geregisseerde huwelijken, ontvoeringen en zelfs een veldslag bij het Bolmeer. In 1758 kwam de borg in handen van Oene van Teyens. Zijn erfgenamen, twee broers en een zuster, bouwden de huidige Coendersborch. Van deze drie trouwde alleen Benedictus en wel met zijn dienstbode Froukje Alberts. Zij kregen drie kinderen die allen ongehuwd bleven. Eén van deze kinderen, Oene, overleed als laatste in 1866 te Beetsterzwaag. De erfenis ging naar de buurman, dokter Tonckens. De familie van Froukje Alberts heeft lang processen gevoerd namens de erfgenamen over dit vreemde "testament". De Stichting Het Groninger Landschap kocht het landgoed in 1956.

Museum 't Rieuw

Na bijna 25 jaar in de schuur van de Coendersborch te zijn gehuisvest, is het landbouw en streekmuseum 't Rieuw sinds 2012 ondergebracht in de door het Groninger Landschap grondig gerestaureerde naastgelegen boerderij. Het museum herbergt een bijzondere collectie met oude voorwerpen en gereedschappen van vóór de mechanisatie in de landbouw. De kerncollectie van het museum bestaat uit gereedschappen, werktuigen en

gebruiksvoorwerpen zoals die tot jaren zestig van de vorige eeuw werden gebruikt in het boerenbedrijf, zowel in het bedrijfsgedeelte als in het huishouden. Ook heeft het museum een uitgebreide collectie gereedschappen van ambachten, waarop de boer een beroep moest doen bij reparaties, her- of nieuwbouw. Er is ook een timmerwerkplaats en een smederij ingericht, met daarin de bijbehorende gereedschappen.

Jonkersvaart

De Jonkersvaart heeft zijn naam te danken aan Ferdinand Folef von Innhausen und Kniphausen (1804-1884), bijgenaamd de ('dolle') jonker van Nienoord, die dit kanaal eind 18e, begin 19e eeuw heeft laten aanleggen. Het graven van dergelijke vaarten, met dwars daarop de talrijke wijken, had een tweeledig doel. Allereerst moest het veen, als men het wilde afgraven, toegankelijk zijn en moest er ontwatering plaatsvinden. Daarvoor was een uitgebreid wijkensysteem nodig. Het tweede doel was het afvoeren van de turf dat eigenlijk alleen per schip kon plaatsvinden. Daarom is in die periode een dicht stelsel met kleine vaarwegen tot stand gekomen.

Iwema Steenhuis

Het Iwema Steenhuis is het enige nog resterende steenhuis in de provincie Groningen. Dit steenhuis dateert uit het eind van de veertiende, begin van de vijftiende eeuw. De naam verwijst naar de familie Iwema die er oorspronkelijk woonde. In de loop van de jaren zijn er meerdere verbouwingen geweest. De meest ingrijpende vond plaats in het begin van de 19e eeuw door de lokale dominee Reinder Damsté, die het steenhuis verbouwde tot boerderij, er grote vensters in plaatste, het steenhuis (voorhuis) verlaagde en het geheel wit pleisterde. Het oorspronkelijke steenhuis is nog te herkennen in de vorm van het voorhuis en aan de kloostermoppen die aan binnenzijde van de westelijke muur nog te zien zijn. Deze kloostermoppen maken ook de datering mogelijk.

Het steenhuis is momenteel eigendom van Stichting het Groninger Landschap. In de tuin staat de grootste rode beuk van de provincie Groningen. In de aangebouwde schuur is museum 't Steenhuus gehuisvest. Binnen de muren van het museum bevinden zich o.a. twee permanente ambacht-exposities. Eén voor het bakkersvak en één voor het schildersambacht. Verder zijn er diverse ambachten met bijbehorende gebruiksvoorwerpen en is de vroegere middenstand ook goed vertegenwoordigd. Daarnaast is er ieder jaar een nieuwe wisselexpositie.

Deze wandeltocht is een initiatief van de Stichting Oranjecomité en Bevrijdingsfeesten Marum en werd mogelijk gemaakt door:

Gemeente Marum

"Heerlijkheid"

Horeca centrum "Heerlijkheid" Marum

Jan Willem Blanke Keurslager Marum

Wandeltochten:	G. Kooiker
Achtergrondinformatie:	J.W. Hesselink
Foto's:	J.W. Hesselink
Vormgeving:	M. van Zutphen

Bij de samenstelling van dit boekje zijn de volgende bronnen gebruikt:

- 'Vlijtige armoede en tonnen gouds" door J. en H.J. Boerema.
Uitgegeven door de Rabobank "Marum-De Wilp", 1989
- www.marum.nl
- www.museagemeentemarum.nl
- www.wikipedia.nl
- Bevrijdingsdag Marum 2010, wandeltochten. Historische achtergrondinformatie door D. de Graaf.

© copyright 2016 Oranjecomité Marum

[marumeroranjeweek](https://www.facebook.com/marumeroranjeweek)

info@oranjecomitemarum.nl

[ocmarum](https://twitter.com/ocmarum)

www.oranjecomitemarum.nl